

KÆRESTESORGER

- ET UNDERVISNINGSMATERIALE

Niveau: 7.-10. klasse samt gymnasiet/ungdomsuddannelserne

Fag: dansk, mediekundskab

INDHOLD:

Til læreren	2
Filmens handling	3
Struktur	5
Erindring – fra Bechet til Beatles	7
At elske eller at være forelsket	9
Nils Malmros' univers	12
Kolofon	14

Det Danske Filminstitut © 2009

Gothersgade 55 / 1123 København K / 3374 3540 / www.dfi.dk

FILMENS CREDITS:

Titel: "Kærestesorger"

Danmark 2009

Instruktion: Nils Malmros

Manuskript: Nils Malmros og John Mogensen

121 minutter

Medierådets vurdering: Tilladt for alle, men frarådes for børn under 7 år

Medvirkende:

Jonas: Thomas Ernst

Agnete: Simone Tang

Toke: Jesper Svane

Birger: Jacob Grosen Pedersen

Agnetes far: Søren Pilmark

Agnetes mor: Ida Dwinger

Jonas' far: Kristian Halken

Janus' mor: Andrea Vagn Jensen

DFI

DET DANSKE FILMINSTITUT
WWW.DFI.DK/FILMISKOLEN

TIL LÆREREN

Der er noget særligt ved en Nils Malmros-film. Filmene kommer med nogle års mellemrum, når instruktøren omhyggeligt har gennemarbejdet den historie, som han vil fortælle. Ofte er der som her med "Kærestesorger" tale om mere eller mindre selvbiografisk stof, og altid er der tale om en for instruktøren nødvendig historie. Og historierne er altid blevet fortalt. Nils Malmros har ikke som så mange af sine kollegaer skuffer fulde af urealiserede manuskripter.

"Kærestesorger" er under skabelsesprocessen lidt spøgefuldt blevet kaldt for "Kundskabens træ II"! Og rigtigt er det, at "Kundskabens træ" fra 1981 skildrede instruktørens mellemskoletid, og at "Kærestesorger" skildrer hans gymnasietid. Men bortset fra personerne Niels-Ole og Helge, der kan genkendes i karaktererne Jonas og Toke i den nye film, er der ingen egentlige gengangere fra "Kundskabens træ". Dog har figuren Birger i "Kærestesorger" samme dramatiske funktion som spasmager, som Willy Bonde havde i "Kundskabens træ". Den første films handling foregår i Århus, mens handlingen i det nye værk er henlagt til Viborg. Uden at bynavnet dog nævnes. Gymnasietiden har nok et geografisk tilhørssted, men er set som en universel tilstand. Bemærk i øvrigt navneligheden mellem Jonas og Toke og Janus og Tore. Sidstnævnte er hovedpersonerne i Klaus Rifbjergs debutroman "Den kroniske uskyld" fra 1958. Der er således fra start signaleret til den indviede, at dette er en ambitiøs erindringsfilm.

Fordi Nils Malmros og hans værker er så enestående i dansk film – bl.a. på grund af instruktørens autodidakte tilgang til filmmediet, værkernes karakter og kulturministeriets kanonisering af "Kundskabens træ" – indeholder dette undervisningsmateriale en artikel om Nils Malmros' film. Afsnittet **Nils Malmros' univers** er ment som et tilbud til de lærere og elever, der har fået blod på tanden og vil opleve andre Malmros-film. Undervisningsmaterialet indeholder yderligere tre temaer. Det første beskæftiger sig med strukturen i filmen, der er opbygget som et klassisk værk. Det andet tema, **Erindring – fra Bechet til Beatles**, ser på filmens erindringsstof og fortællerens rolle. Det tredje tema, **At elske eller at være forelsket**, sætter fokus på hovedtemaet, som netop handler om at elske eller at være forelsket eller at elske at være forelsket. Og som med titler fra Malmros-film såmænd også kunne kaldes for "En mærkelig kærlighed", "Kærlighedens smerte" eller netop "Kærestesorger"!

Undervisningsmaterialet er tilrettelagt således, at man kan plukke i temaerne og beskæftige sig med de opgaver, som man finder relevante for netop ens klasse. Der er således stof til både én lektions efterbehandling af filmoplevelsen og til et længere forløb, hvor Nils Malmros' filmværker i almindelighed og "Kærestesorger" i særdeleshed tages under behandling.

Dette materiales forfattere lægger ikke skjul på, at de gennem årene med stor glæde har fulgt Nils Malmros' karriere og sat stor pris på hans film. Det har da også været glædeligt at opleve det hidtil nyeste epos, hvis rigdom, poesi og tankegods det har været en sand fornøjelse at omsætte til forhåbentlig spændende og underholdende arbejdsopgaver.

Rigtig god fornøjelse
Judith & Ulrich Breuning

Litteraturliste:

"At kende sandheden – en bog om Nils Malmros' film & filmens manuskript," redigeret af Ulrich Breuning og John Mogensen, Fiskers Forlag 2002
 "Drengedrømme – Nils Malmros, en auteur", Amanda 1991
 "Kundskabens træ – en film bliver til", John Mogensen (tekst) og Torben Stroyer (foto), Centrum 1981
 "Kundskabens træ – et undervisningsmateriale, dansk 8.-10. klasse", André Ovesen, Aschehoug dansk Forlag 1983
 "Omring Barbara", antologi, Fisker Schou 1997
 Tema om Nils Malmros i filmmagasinet EKKO #35 (2006) – se www.ekkofilm.dk.
 "Jagten på den uopnåelige kvinde" – artikel om Malmros og "Kærestesorger" i filmmagasinet EKKO #44. Se www.ekkofilm.dk

FILMENS HANDLING

1.g – efteråret 1961

Der dances kinddans. Bechets fortolkning af "Petite Fleur" drejer på pladespilleren. Der er fest hos en første g'er fra Viborg Katedralskole, og Jonas knapper blusen op på Agnete – kun for at konstatere, at hun endnu ikke har brug for en brysteholder! Jonas ved ikke rigtig, hvad han nu skal gøre, endstige hvad der forventes, så det passer ham fint, at klassekammeraten Toke skal blære sig ved at kravle ud på taget. Dåden imponerer i hvert fald Liselotte, mens spradebassen Birger i højt humør forsøger at fumle hjemad.

Jonas opfatter Agnetes familie som spændende: Faderen er landsdommer, moderen husfrue med stort H. Og så er der også de to storesøstre: Den ugifte Benedikte med datteren Josefine og seminaristen Helene, der er forlovet med Leif. Jonas finder især Helene attraktiv, og det er måske generelt familien, som han er interesseret i, da et kys besejler, at han nu kommer sammen med Agnete!

Jonas følger da også med hende, da hun skal interviewe forfatteren Arne Vium for at skrive en stil om dennes nye bog, der ifølge Agnete handler om, at man kun er rigtig forelsket, når man er ulykkelig forelsket!

Birger bor alene med sin mor, der er sygehjælper, så da hun skal på rekreation, flytter han ind hos Jonas, der sammen med sin far og mor bor i lægeboligen på en anstalt for sindslidende. Doktor Mehlsen er en klog og sindig mand, der gerne spiller skak med Birger, hvis barndom har været lidt omtumlet med blandt andet en bortvisning fra en kostskole i Haslev.

Jonas og Agnetes forhold solideres, og han får at vide, at Agnetes mor skammede sig, da den ældste datter fødte et barn uden for ægteskab. Det var moderens skam og ikke datterens. Selv om det var Benedikte, der truede med at gå i Nørresø! I det hele taget er ægteskabet mellem dommer og frue meget goldt. Men far og yngste datter har det fint sammen, og dommeren bliver stolt og glad, da den unge adjunkt H.P. giver Agnete UG for hendes stil.

H.P. fører opsyn med kollegiet, hvor der afholdes studiekredse, og de unge er også med ved gymnasieforeningen Minervas arrangementer. Toke er meget optaget af 2. Verdenskrig, skriver en lang stil om konsekvenserne, hvis Hitler havde vundet krigen, og samler på modeller af tanks og andre krigskøretøjer. Han har et anstrengt forhold til sin far, der har været frihedskæmper og skrevet en bog om modstandskampen. Og han har det også svært med veninden Liselotte og for den sags skyld Birger, da de begge ifølge Tokes beregninger skylder ham penge. I det hele taget har Toke svært ved at indgå i det almindelige fællesskab og begynder sågar at heile og synge en nazistisk sang, da han er fuld.

Agnete besøger Jonas og mener, at hans lægefar engang har besøgt hendes far, da hun var otte år. Det slår doktoren dog hen under et koncentreret skakspil med Birger, der atter flytter hjem til sin mor, da det bliver forår. Jonas besøger Agnete, da hendes forældre er bortrejste, men er i virkeligheden mest optaget af Helene, som han danser med. Agnete afslår også at kæle, og da Jonas i virkeligheden ikke er kommet kærestieret nærmere end den første aften og i øvrigt får lyst til at være alene, beslutter de sig for at holde en pause i forholdet! Jonas tager sammen med sine forældre og Birger på sommerferie.

2.g – efteråret 1962

Der er fest hos Agnetes klassekammerat Lena, hvis forældre har en lille købmandsbutik. Der dances i sivsko, og Jonas får den avancerede Inger Olesen med ind på et værelse. Her begynder han at knappe hendes bluse op, men hun fører hans hånd ned til sit skød. Den slags pillerier er Jonas slet ikke klar til, så han vil nøjes med at kæle for brysterne. Men det må han ikke, da Inger har vat i brysteholderen!

Efter den fiasko er det gryende forhold slut, men der er jo også det uafsluttede forhold til Agnete. Liselotte spørger, hvor længe pausen mellem Jonas og Agnete skal vare. For Agnete er ked af det. Jonas må dog fortælle, at han aldrig har været

rigtig forelsket i Agnete og kaster sig over skolearbejdet, hvor han begynder at få gode karakterer.

Han bliver imidlertid interesseret i hende igen, da Birger fortæller, at Agnete kærester med Henrik fra 1.g. Jonas opsøger dem under en studiekreds hos H.P. om Morten Niensens digte, og det lykkes Jonas ved brug af alle kneb at få Agnete tilbage igen. Men Agnete er begyndt at udveksle filosofiske tanker og digte i en notesbog sammen med Toke, hvilket ikke huer Jonas.

Birger smides ud af skolen, da det kommer frem, at Lena er gravid, og at han er faderen til barnet. Men Jonas' far går til rektor og forklarer, at det ikke er i orden at straffe en søn af en enlig mor, og Birger får lov at fortsætte. Lena forlader dog skolen og føder lille Tina på 3100 gram!

3.g – august 1963

Toke kommer mere og mere i konflikt med omgivelserne, men notesbogen binder ham tilsyneladende sammen med Agnete, hvilket irriterer Jonas voldsomt. Agnete kommer på en måde sammen med dem begge, men siger, at hun elsker Jonas, og han får da også lov til at ligge sammen med hende i sengen, hvis han beholder bukserne på!

Jonas er blevet formand for Minerva, og Agnetes far foreslår, at han kan holde et foredrag om Hamlet, som gymnasieforeningen skal se på teatret. Landsdommeren har fået den revolutionerende tanke, at Claudius ikke slog Hamlets far ihjel. Og at han kan bevise det. Dommerens foredrag er alt for langt, og det bliver pinligt, da han ikke vil stoppe på det aftalte tidspunkt. Men det bliver værre for Jonas, da Agnete og Toke efterfølgende ikke vil se "Hamlet" og i stedet sammen går til et alternativt teaterstykke!

Agnetes far overværer Hamlet, men opfører sig sært. Han bliver i det hele taget mere og mere mærkelig og indkøber blandt andet et flygel, selv om familien allerede har et i forvejen! Dommeren bliver suspenderet fra landsretten og murer sig inde i et værelse, hvor han arbejder med en nyoversættelse af Hamlet. Det ender med, at Jonas' far må komme og få dommeren tvangsindlagt. Ganske som han gjorde, da Agnete var otte år!

Episoden er ydmygende, og Agnete mener, at klassekammeraterne fryder sig. Hun knytter sig stærkere til Toke, og Liselotte fortæller direkte Jonas, at Toke har en rigtig dårlig indflydelse på Agnete. Jonas må få hende væk fra Toke og planlægger, at de sammen med Birger, Lena og Tina skal holde efterårsferie i hans forældres sommerhus. Og at de her skal være rigtigt sammen!

Men Agnete kommer ikke med, fordi hun skal skrive stil. Notesbogen afslører siden, at hun har været i seng med Toke og har frygtet for at være gravid, fordi hans kondom sprang. Det bliver for meget for Jonas, da samme notesbog også afslører, at Toke sviner ham til, og at Agnete ikke tager ham i forsvar. Han forlader hende, men hun opsøger ham om natten, hvor deres forhold endelig fuldbyrdes.

Men det går ikke godt, og Jonas tirres igen, da Toke efter et opgør med sin far flytter på kollegium. Og Agnete hjælper med flytningen. Hun fortæller Jonas, at hvis hun skal vælge mellem dem, bliver det Toke. Af medlidenhed, men også fordi hun ikke elsker Jonas 'på den måde'!

Jonas nages af jalousi, men på den sidste skoledag møder han Johanne fra 1.g. De danser til tonerne af Beatles, mens Toke og Agnete sidder uden for på en bænk. Toke væmmes ved de andres glæde.

Jonas læser til eksamen og opsøges af Agnete, der vil spørge ham om noget. Hvilket hun alligevel ikke gør. De bliver studenter – Birger dog kun med hiv og sving – og der festes. Men uden Toke, der er taget til København. Jonas opdager, at Agnete nu er sammen med H.P., som hun er blevet ringforlovet med. Han bliver atter jaloux, men siger tillykke. Og erkender, da Agnetes far bliver anmodet om at tage sin afsked og begår selvmord ved at gå i Nørresø, at det ikke længere er hans trøst, som Agnete har brug for!

STRUKTUR

Handlingen i "Kærestesorger" udspiller sig over tre år og følger således den tid, som et almindeligt gymnasieforløb spænder over. Handlingen følger altså en naturlig historie, der går fra starten af 1.g til den afsluttende studenterfest. Handlingen følger ligeledes naturligt elevernes fester, studiekredse, undervisning, familierelationer, ferier, venskaber og kæresterier samt individuelle udvikling. Alt dette kan man også kalde den ydre handling.

Filmen falder i tre dele og er klart struktureret med tre kapiteloverskrifter, der lakonisk bekendtgør, at handlingen foregår i henholdsvis 1., 2. og 3.g. Denne tredeling svarer til den græske filosof Aristoteles' inddeling af dramatik i tre klassiske akter:

I første akt præsenteres personer, miljø og tid samt konflikt, i anden akt udvikles og skærpes konflikter, som så afvikles og eventuelt forløses i tredje akt. Sagt på en anden måde skal alle spor være lagt, eller som det hedder i dramaturgi: være plantet, i første akt, sporene skal vendes og drejes i anden akt og føres sammen og knyttes i tredje akt.

Filmdramatik opererer også med gentagelsen. Særlige scener gentages ofte i samme eller i nye omgivelser. Men det er jo ikke en direkte gentagelse, for personerne og handlingen har udviklet sig. Gentagelsesscenerne afspejler således karakterernes og historiens udvikling.

NB! I arbejdet med filmens struktur kan I støtte jer til det detaljerede handlingsreferat ovenfor.

- **Gå i grupper på fire til fem elever og snak om filmen. Fortæl om jeres umiddelbare indtryk og snak om, hvad filmen handler om. Hvilke scener har for eksempel gjort særligt indtryk på jer. Skriv jeres overvejelser ned i stikordsform.**
- **Snak videre i gruppen om den naturlige historie. Snak om, hvilken naturlig historie, som her udspilles. Hvilke elementer indeholder den? På hvilket tidspunkt starter for eksempel filmen? Hvad slutter 1.g med? Hvad sker der i 2.g? Og hvordan forløber og afsluttes 3.g?**
- **Sæt tre store papirark op i klassen. Skriv henholdsvis 1., 2. og 3.g på arkene. Grupperne skriver herefter på skift deres stikord og vigtige scener på papirerne under det rette klassestrin og fortæller, hvorfor disse er særlig vigtige. Hvis nogle grupper har de samme scener, kan man bare yderligere uddybe tankerne for kammeraterne.**
- **Filmen er optaget over tre år med det samme persongalleri. Dette er højst usædvanligt, men Nils Malmros brugte samme metode på "Kundskabens træ". Personerne bliver altså rent faktisk ældre og udvikler sig, efterhånden som filmens handling skrider frem. Hvilken betydning har den lange optagelsesperiode for vores opfattelse af personerne?**
- **Snak i klassen om, hvilke scener, der gentages i forskellige variationer. Hvordan ændrer eller udvikler de sig? I kan især koncentrere jer om scenerne, hvor Jonas er sammen med piger i en mulig erotisk situation.**
- **Snak derefter i klassen om, hvordan ting bliver "plantet" i filmen. Hvilke ting plantes i første akt, som får betydning i anden og tredje akt? Snak for eksempel om, hvorfor Toke kravler op på taget, og hvad det fortæller om ham. Og hvornår antydes det første gang, at Agnetes far har psykiske problemer?**
- **Skriv en tekst på jeres computer. I skal følge en naturlig historie. I kan beskrive en skoledag, fra I står op om morgenen, til I går i seng igen. Den naturlige historie består bl.a. af transport, lektioner og pauser samt eftermiddagssysler og aftengerninger. Inddel teksten i tre akter.**

For eksempel morgen, middag, aften eller før, under og efter skole. I skal plante en eller flere ting i første akt, der udvikles i historien, og I skal arbejde med mindst een gentagelse, der indeholder en variation. Husk at gemme teksten, da den skal bruges senere.

- **Sæt jer sammen to og to og læs hinandens tekster. Fremhæv de gode ting og giv konstruktiv kritik.**

Dramatik handler dybest set om, at hovedkarakteren har en vilje og en mission. Han eller hun vil opnå noget. Men det er sjældent let, for karakteren møder modstand fra sine omgivelser og såmænd også fra sig selv. Modstanden er nødvendig, for når personer møder den, sker der noget, som kan skubbe handlingen i en ny retning. Modstanden og mødet med andre mennesker er en del af det sociale spil, og det er også her, at udvikling og erkendelse sker. Man lærer noget om sig selv.

- **Snak i klassen om, hvilken mission (eller hvilke missioner) Jonas har. For han har en mission både på det ydre og indre plan. I den ydre handling gælder det om at blive student, men der er også et andet mål, som han vil nå. Hvad er det, som Jonas gerne vil opnå? Hvad er det han ønsker?**
- **Gå derefter i grupper på fire til fem elever og snak om, hvorvidt Jonas når sine mål, og hvilken modstand han har mødt undervejs. Se eventuelt på de tre papirark, som I har sat op, og undersøg hvilke scener, der fremmer missionerne, og hvilke der modarbejder dem.**
- **Se på jeres egen tekst og undersøg, om der findes et ydre og indre mål eller en mission i den beskrevne skoledag. Et mål kan for eksempel være så enkelt som at komme igennem dagen. Er der modstand mod målene? Ret og tilføj ting i jeres tekster, så vilje, ønsker og modstand eller forhindringer tydeliggøres.**
- **Sæt jer sammen fire og fire og læs hinandens tekster. Snak om ændringerne, og hvad de har betydet for teksten.**

ERINDRING – FRA BECHET TIL BEATLES

”Kærestesorger” er konstrueret som en erindringshistorie, hvor en reflekterende fortæller fortolker de forskellige episoder kronologisk og delagtiggør tilskueren i sine overvejelser og sin følelsesmæssige udvikling. Følelserne er altså i centrum. Der er ikke blot tale om lystige skolehistorier, pudsige erindringer og anekdoter med præcis tidskolorit. Selv om disse ingredienser også såre naturligt indgår i erindringsforløbet. Der er, som titlen fortæller, primært tale om kærestesorger, om kærlighedens veje og vildveje og hele det på en gang enkle og komplicerede følelsesregister, der er samlet i en ung mands sind. Det gælder om at få styr på og forstå kærlighedens væsen. Dette formidles ikke kun gennem fortællerens fortrolige bekendelser, men også gennem filmens 'neutrale' scener.

- **Sæt jer i grupper på fire til fem og diskuter, hvilken funktion fortællestemmen har, og hvordan den virker. Hvordan fremstiller Jonas for eksempel sig selv? Er det et sympatisk billede? Eller det modsatte? Er han nøgtern? Og kan vi overhovedet stole på ham? Prøv at fastsætte en alder på fortælleren. Hvor lang tid går hans erindring tilbage? Hvad betyder tidshorisonten for fortællingen?**
- **Snak videre i gruppen om, hvad fortælleren beretter og fremhæver. Hvilke ting gør indtryk på ham? Og hvilke ting betyder i øvrigt ikke så meget? Hvem sympatiserer han med? Og hvem er afgjort ikke hans kop te?**
- **Kig på Toke, Birger, Agnete, Agnetes far (familie) og H.P.. Hvordan bliver de fremstillet i filmen? Hvilke informationer og oplysninger giver filmen om dem? Oplysningerne om karaktererne skrives på hver sit ark.**
- **Se særligt på Jonas’ forhold til Toke. Hvordan er deres forhold i starten? Hvordan udvikler det sig? Og hvordan ender det? Diskuter deres bevæggrunde og handlinger.**
- **Fordel arkene med karaktererne imellem jer og cirkuler og find de kammerater fra de andre grupper, der har samme karakter. Sæt jer i nye grupper og sammenlign og udvid informationsmængden.**
- **Sammenskriv informationerne til en samlet personkarakteristik. Lad en fra gruppen fremstille karakteren ved at fortælle i jeg-form om tanker og motiver. Vedkommende kan så bagefter befinde sig i den ’varme’ stol og besvare spørgsmål. Her kan hans eller hendes gruppemedlemmer eventuelt gå ind og hjælpe, når det går hedest til.**
- **I kan også opføre ekstemporalspil, hvor I sætter forskellige karakterer sammen for at diskutere, hvad de synes om Jonas og hans handlinger.**

Når man skriver sine erindringer, eller som i dette tilfælde filmatiserer dem, er det naturligvis oftest for at skildre en udvikling og for også at fortælle en god historie. Derfor vægtes ting forskelligt. Noget fremhæves og andet udelades, men vigtigt er det altid, at selve tidsbilledet er korrekt. Ellers mister fortælleren uvægerligt troværdigheden. Og personerne agerer jo også på de ting, der rører sig i en given tidsepoke.

”Kærestesorger” handler således om en række mennesker – men filmen handler også om en tid og et sted: Danmark i starten af 1960’erne.

- **Undersøg i grupper på fire til fem, hvilke store begivenheder der fandt sted i perioden 1961-63. I kan inddele jer efter interesser. Nogle kan for eksempel undersøge de historiske og politiske begivenheder, andre de kulturelle – musik, film et cetera – tøjmode samt ligestilling og seksuel frigørelse. Skriv resultaterne som stikord på tavlen eller på et papirark.**

- **Snak om, hvilke begivenheder og strømninger, der ikke er med i filmen. Diskuter, hvad det fortæller om Jonas' interesse og erindring. Hvad er det, der for alvor har optaget ham? Hvilket tidsbillede, hvilke ting fra tiden har optaget Jonas?**
- **Skriv en tekst, der hedder 'Sådan husker jeg starten af tresserne'. I skal forestille jer, at I er et menneske, der ser tilbage på perioden, og at nogle enkelte eller én enkelt ting har gjort stort indtryk. I kan få inspiration fra jeres stikord.**
- **Måske har nogen af jer læst Klaus Rifbjergs roman "Den kroniske uskyld" fra 1958 og bemærket, at navnene 'Jonas' og 'Toke' minder om navnene 'Janus' og 'Tore', som drengene hedder i romanen. "Den kroniske uskyld" betød meget for efterkrigsgenerationen, der syntes, at romanen præcist indfangede gymnasietidens sorger og glæder og især stillede skarpt fokus på 1950'ernes kuldslåede periode og fortrængte seksualitet. Romanen er et væsentligt værk i dansk litteratur, og den blev filmatiseret af Edward Fleming i 1985. Fortæl handlingen i klassen eller lad jeres lærer fortælle den. Snak derefter om, hvorvidt der er lighedspunkter eller forskelle mellem Jonas/Toke og Janus/Tore.**

AT ELSKE ELLER AT VÆRE FORELSKET

En central scene udspiller sig i begyndelsen af afsnittet om 1.g. Agnete skal i forbindelse med en stil interviewe forfatteren Arne Vium, og Jonas vælger at gå med hende som det tynde øl (som forfatteren muntert-drilsk konstaterer). Scenen er central, fordi der her gives verbalt udtryk for filmens hovedtema.

Agnete spørger forfatteren om forholdet mellem at elske og at være forelsket:

Agnete: 'Du citerer forfatteren Marcel Proust for at have sagt: 'I virkeligheden elsker man kun det, som man ikke ejer helt'. Men er ordet at elske det rigtige ord? Burde det ikke have været forelsket? At man er forelsket i det, man ikke ejer helt?'

Arne Vium: 'Jah, det ved jeg nu ikke, hvad jeg skal sige til. Har du læst Proust? Har du læst "På sporet af den fortabte tid?"'

Agnete: 'Kun i uddrag. Men jeg har læst din bog.'

Arne Vium: 'Ja, Ibsen formulerer noget tilsvarende: 'Tabet af din vinding skabte, evigt ejes kun det tabte.'

Agnete: 'Jamen det forudsætter, at man har elsket. Pointen i din roman er den ikke – er den ikke, at man først er rigtig forelsket, når man er ulykkelig forelsket?'

Arne Vium: 'Ja, det afhænger af, hvordan du definerer forskellen på at være forelsket og at elske.'

Agnete: 'Forelskelse er egoisme, elske er altruisme.'

[Note: altruisme betyder 'at sætte andres interesse frem for sine egne' og er det stik modsatte af egoisme.]

- **Sæt jer i grupper på fire til fem elever og diskuter, hvad der ligger i ovenstående samtale. Hvad siges der om forelskelse og om at elske? Hvad er forskellen?**
- **Hvordan passer teorierne på Jonas' forhold til Agnete? Og hvordan passer de på Agnetes forhold til Jonas? Find eksempler i filmen, der underbygger jeres påstande.**

Alberoni om forelskelse

I kan også tale om forelskelse ud fra en anden vinkel. Den italienske sociologiprofessor Francesco Alberoni definerer i bogen "Forelskelse og kærlighed", Informations Forlag 1981, forelskelse på følgende måde:

'Man forelsker sig ikke, hvis man er bare nogenlunde tilfreds med sig selv og sin tilværelse. Forelskelse udspringer af en depressiv overbelastning, som igen skyldes manglende mulighed for at finde noget af værdi i den daglige tilværelse.'

- **Snak videre i grupperne om, hvordan denne definition passer på Jonas' og Agnetes situation. Er de tilfredse med sig selv og deres tilværelse? Passer denne teori på Jonas' og Agnetes forhold?**

Francesco Alberoni skriver videre:

'Forelskelse stræber mod en sammensmeltning, men vel at mærke mod en sammensmeltning af to individer, der er forskellige. For at der kan opstå forelskelse, skal der visse modsætninger til. Forelskelse er en vilje, en kraft til at overvinde disse modsætninger, der dog er til stede og bør være til stede. Den elskede vækker interesse, fordi hun er anderledes, fordi hun er i besiddelse af sit eget umiskendelige særpræg. Ja, dette særpræg, denne karakter af noget enestående forstærkes ligefrem voldsomt under forelskelsen.'

- **Diskuter Alberonis teori om modsætninger, der mødes. Passer teorien på Jonas og Agnete, Tore og Agnete, H.P. og Agnete? Har I selv erfaringer, som I kan fortælle om, og som bekræfter eller afkræfter teorien?**

Men hvordan udtrykker den forelskede sig så? Også her har Alberoni et bud:

'Under forelskelsen er selv det mest enkle og jævnt begavede menneske nødt til at udtrykke sig på poesiens, det sakrales og mytens sprog. Det kan man godt le ad, men sådan er det.'

I gymnasieforeningen Minerva læses der digte på livet løs:

*'Elskede,
som en hund lænket til bjergets side
som en iskold vind i en ørken af is
som en fugl, der flyver med vinger af bly
føles vores kærlighed, elskede
Er jeg ham Ahasverus,
der evigt skal skubbe et flygel hen ad en sandstrand,
elskede?'*

*'Jeg talte om alting og intet
den dag jeg krydsede din vej
Du talte om ham, som du elsker
men som ikke elsker dig*

*Jeg hørte dig læse af digtet
mens du glattede mit hår
om to der elsker hinanden
og læger de ondeste sår*

*Så læste vi sammen sonetter
du blev min sjæls veninde
Så genså du ham, som du elsker
svaghed dit navn er kvinde.'*

Det første digt hedder "Flygel" og er skrevet under pseudonymet 'Den glemte vase', mens det andet hedder "Svaghed" og er skrevet af 'Eremitten', men her mere end antydes det, at det er den forsmåede Henrik, der har sat sine tanker på vers.

- **Tag en snak i klassen om digtene. Hvad handler de om? Hvem er Ahasverus? Hvad siger de om kærligheden? Hvad siger de om forfatterne? Og hvor har de hentet inspiration? Hvad synes I om digtene?**
- **Skriv selv et digt om kærlighed. Det behøver ikke at rime, men må selvfølgelig godt. I kan vælge mellem at skrive om forelskelsens beruselse, hvordan det føles at være forelsket eller den ulykkelige kærlighed.**
- **Sæt jer sammen to og to og læs digtene højt for hinanden. Fremhæv de gode ting og giv positiv kritik. Rediger i digtene og lav en lille illustration.**
- **Saml digtene til en digtsamling, som kopieres, så alle har et eksemplar. Læs digtene højt i klassen.**

Der citeres også et digt af Morten Nielsen i filmen. H.P. har en studiekreds, hvor han fortæller, at hos Morten Nielsen er den elskede selve Døden:

*'Vi ved det kun begge to
at den anden er der
mere er ikke nødvendigt
vi mødes nok.'*

Digtet er fra samlingen "Krigere uden våben" (1943), og med dette digt mindes vi om kærlighedens mørke side, der også bliver berørt, da Agnete i filmens start fortæller, at hendes søster overvejede at gå i Nørresø. Og her ender Agnetes far

efter sit rablende studie af William Shakespeares "Hamlet", der jo også handler om kærlighed, vanvid og død.

- **Snak i grupper på fire til fem elever om Morten Nielsens digt og Agnetes fars besættelse af "Hamlet". Hvad betyder disse ting for opfattelsen af filmens tema om kærlighed og forelskelse? Hvorfor tror I, at Døden spiller med i en film om en ung mands gymnasietid?**
- **Skriv til sidst en anmeldelse af "Kærestesorger", hvor I bruger al den viden, som I har fået gennem arbejdet med filmen. En anmeldelse skal indeholde de fleste af følgende punkter:**
 - 1) En indledning, der kort præsenterer, hvilken slags film der er tale om. Er der noget særligt ved handling eller formsprog? Er der noget, som særlig bør fremhæves. Det skal være en indledning, der giver lyst til at læse videre.
 - 2) Et resume af handlingen, der ikke afslører ting, som kan ødelægge oplevelsen for tilskueren (det er fx forbudt i en anmeldelse af en krimi at afsløre, hvem morderen er!).
 - 3) En placering af filmen blandt andre film og en sammenligning med lignende historier. Hvilken genre er der tale om, og hvem er målgruppen? Kender I andre af instruktørens film?
 - 4) En beskrivelse af skuespillernes præstationer og samspil.
 - 5) En redegørelse for filmens udtryk. Hvordan bruges de filmiske virkemidler?
 - 6) En personlig stillingtagen, der skal begrundes.
 - 7) En samlet konklusion, der eventuelt kan referere til indledningen.

NILS MALMROS' UNIVERS

Efter arbejdet med filmen "Kærestesorger" er I måske blevet interesseret i og har fået lyst til at opleve andre af Nils Malmros' film. Det kan for eksempel være oplagt at begynde med "Kundskabens træ", der lig "Kærestesorger" handler om livet i en skoleklasse.

Nils Malmros (f.1944) er dansk films helt store ener i alle betydninger af ordet. For det første har han ikke haft tilknytning til det traditionelle københavnske filmmiljø eller fået nogen filmskoleuddannelse overhovedet. Lægesønnen fra Århus fik en sand åbenbaring, da han så Francois Truffauts franske nybølgefilm, og især "Jules og Jim" ("Jules et Jim") fra 1961 gjorde et stort indtryk. Den nu selv lægestuderende ungersvend entusiastisk selv lave film a la Truffaut, og bevæbnet med et 16mm-filmapparat, som han havde lånt af sin far, samt penge fra nattevagter på hospitalet gik han simpelthen i gang og til opgaven med krum hals. Den første film, "En mærkelig kærlighed" (1968), må dog skønt pæne, lokalpatriotiske anmeldelser betegnes som en amatørfilm og er da også i dag kun tilgængelig til studiebrug.

Men Nils Malmros ville stadig lave film, og han har så at sige på egen hånd lært sig håndværket. Her giver ordet 'learning by doing' virkelig mening, og allerede i den næste film, "Lars Ole 5c" (1973), der igen var finansieret for egne midler, viser han et enestående talent: Talentet for at huske selv de mindste detaljer fra barndommens landskab og snørklede stier. "Lars Ole 5c" rammer en femte classes liv og levned på kornet.

Nils Malmros er ofte med rette blevet kaldt for erindringens mester, og i de efterfølgende film, "Drenge" (1977), tv-stykket "Kammesjukjul" (1978) og "Kundskabens træ" er der belæg for titlen. Det andet særlige ved Nils Malmros er nemlig, at han er en *auteur* i den franske betydning af ordet: Han undersøger, vender og drejer oplevelser og temaer fra sin barndom og giver dem kunstnerisk form i forskellige indpakninger, hvor snoren hver gang umiskendeligt er knyttet af instruktøren selv. Han beskæftiger sig med syndefald og skyld samt børnenes både individuelle og kollektive udvikling. Nils Malmros' film ikke alene besværges barndommens land, men de har også et stærkt selvbiografisk indhold. Så ikke alene disker den lægestuderende filminstruktør op med en omhyggelig rekonstruktion af sin egen barndom og skoletid med selv de mindste detaljer på plads. Han går også i dybden og afslører gruppekonstellationer og magtstrukturer, svigt og skyld.

Her er det vigtigt at slå fast, at selv om Nils Malmros har et sikkert blik for børns og unges liv, tanker og udvikling, laver han ikke egentlige børnefilm. Heller ikke efter eget udsagn. Han laver film for alle. Ikke desto mindre har Nils Malmros' enestående værk "Kundskabens træ" (1981) status som en nyklassiker og står på mange danske skoler og institutioner, hvor den af både lærere og elever opfattes som den ultimative skolefilm. Filmen er kanoniseret og altså med på Kulturministeriets liste fra 2006 over de væsentligste danske film. "Kundskabens træ" er også det ene af kun fire værker, der i Morten Piils danske filmguide får højeste udmærkelse, som er fire stjerner. De øvrige tre er Carl Th. Dreyers "Vredens dag" (1943), Bille Augusts "Pelle Erobreren" (1987) og Lars von Triers "Breaking the Waves" (1996).

Med start i 1958 følger "Kundskabens træ" en klasse fra Århus Katedralskole i to år – fra anden til fjerde mellem (eller syvende til niende klasse, som det hedder i dag) – og skolelivet spiller en vigtig rolle med alle dets sære og sjove, men også pinagtige sider. Og så er skolen kun en kulisse for noget andet, og dette andet er de følelser og hormoner, der gærer og syder i den begyndende pubertet. "Kundskabens træ" er en klogt gennemtænkt og smukt sanset filmisk mosaik om en skoleklasses individuelle og kollektive udvikling med fokus på syndefaldet, hvilket allerede anes i den dobbelttydige titel. Filmen er et kun let maskeret erindringsværk, og Nils Malmros forstår at skildre sin egen barndom med sans for detaljen og tidsånden og samtidig hæve sin historie op på et universelt plan med almene udsagn om børn og unge, der gælder til alle tider. Herefter følger de lidt mere 'voksne' værker "Skønheden og udyret" (1983), "Århus by Night" (1989), der handler om optagelserne af "Drenge" og altså er en såkaldt

metafilm, "Kærlighedens smerte" (1992), "Barbara" (1997) og "At kende sandheden" (2002).

"Barbara", baseret på Jørgen-Frantz Jacobsens roman fra 1939, er atypisk ved at være en romanfilmatisering. Men det er naturligvis en roman, som Nils Malmros har et forhold til, og som indeholder en ny variation over kærlighedens væsen.

"At kende sandheden" har også en særlig plads i værksamlingen, fordi den handler om instruktørens far, lægen Richard Malmros, og dennes opvækst i fattige kår samt deltagelse i en lægelig strid, hvor faderen kom til at spille en hovedrolle. Og igen kan det konstateres, at nøglen til forståelse af et menneskes gøren og laden ligger i barndommens oplevelser, svigt og syndefald!

"Kærestesorger" er på mange måder kronen på værket, og der har allerede været spekulationer om, hvorvidt det nu ikke også er Nils Malmros' sidste film. Med skildringen af gymnasietiden kan der da ikke være mere krudt i erindringsposen? Det kan der selvfølgelig sagtens, og undertegnede vil bestemt glæde sig til igen at sætte sig til rette i biografen og se flere nye film, der er signeret af mesteren Nils Malmros. Og instruktøren kan jo også vælge at gå helt nye veje. Men allerede nu har han på en måde krydset sit spor. Nils Malmros' filmiske motor har som nævnt i indledningen hentet benzin fra Francois Truffaut og især dennes "Jules og Jim".

"Kærestesorger" kan faktisk ses som Nils Malmros' helt personlige version af "Jules og Jim". Begge film har en kommenterende fortællestemme og handler om to venners forhold til samme pige. Her hører så alle ligheder op, men begge film er store værker, der så entydigt bærer præg af deres instruktørers håndlag, gemytter og syn på livets sære, smertefulde, men samtidig dragende og i sidste ende måske endda også livsbekræftende hændelser.

Skaf filmene

De fleste af Nils Malmros' film kan skaffes på dvd.

Det Danske Filminstitut distribuerer "Lars Ole 5c" – filmen kan ses på Internettet via abonnementstjenesten www.filmstriben.dk.

Tv-filmene "Kammesjukjul" blev udgivet på dvd af filmmagasinet EKKO i 2006. Dvd'en fulgte med EKKO #35, og i samme nummer var der et større tema om Nils Malmros. Se mere på www.ekkofilm.dk under "temaer".

KOLOFON

Kærestesorger

Et undervisningsmateriale

Forfatter

Ulrich & Judith Breuning

Stillfotos

Martin Dam Kristensen / Nordisk Film

Redaktion

Flemming Kaspersen

Udgiver

Det Danske Filminstitut

Gothersgade 55

1123 København K

Kommentarer til dette materiale kan rettes til undervisning@dfi.dk

Det Danske Filminstitut © 2009

